

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогіки та психології

Кафедра психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА
ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 3 КУРСУ ДФН**

Миколаїв, 2019-2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно з Положенням про проведення практики студентів Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського під практикою розуміється невід'ємна складова процесу підготовки фахівців різних кваліфікаційних рівнів у Миколаївському національному університеті імені В.О. Сухомлинського, що проводиться на відповідним чином обладнаних базах.

Психодіагностична практика студентів-бакалаврів спеціальності «Психологія» проводиться на 3 курсі (ДФН) та 4 курсі (ЗФН). Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, навичками, вміннями та способами організації психодіагностичного дослідження, формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних навичок та умінь самостійного аналізу та встановлення психодіагностичного діагнозу обстежуваних.

Психодіагностична практика організовується відповідно до «Положення про проведення практики студентів Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського» та проходить на базах практики відповідно до укладених угод між сторонами, а також на базі Психологічної служби Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Керівництво від бази практики закріплює студентів за фахівцем, який здійснює безпосередній контроль за проходженням практики й оцінює її нарівні з викладачем-методистом від університету.

Керівник-методист практики (доцент кафедри теоретичної та прикладної психології) надає всебічну консультативну допомогу студенту-практиканту, здійснює загальний контроль підготовлених студентами навчально-методичних матеріалів, контактує з керівником від бази практики, за яким закріплено студентів-практикантів.

Мета і завдання практики

Психодіагностична практика студентів, що навчаються за фахом «Психологія», є важливою частиною професійної підготовки фахівця і, разом з іншими видами практик, закладає фундамент формування основних умінь та навичок майбутніх психологів. Даний вид практики є органічною частиною навчального процесу і служить цілям закріплення і конкретизації результатів теоретичного навчання, отримання студентами умінь та навичок практичної роботи щодо обраної спеціальності.

Будь-яка психологічна практика як модель професійної діяльності психолога є спектр дій, форм і методів роботи, відповідаючих, з одного боку, запитам тієї або іншої галузі суспільної практики; а з іншого – знанням і умінням, обов'язкам і правам, а також психофізичним можливостям фахівця-психолога.

Психодіагностична практика проводиться протягом 6 тижнів (30 робочих днів по 8 годин) із відривом від навчального процесу.

Мета психодіагностичної практики полягає в формуванні, розвитку й відпрацювання компетенцій, необхідних для проведення психодіагностичної роботи (дослідження), спостереження в процесі обстеження, більш детальне ознайомлення з особливостями роботи практичного психолога, поглиблення і закріплення теоретичних знань, удосконалення навичок організації та виконання професійно-орієнтованих завдань, складовими яких є проведення психологічних досліджень (оцінка особистісних якостей, особливостей інтелектуального та емоційного розвитку, специфіки міжособистісної взаємодії), профорієнтаційної, психопрофілактичної та просвітницької діяльності, формування та розвиток практичних навичок у галузі психології.

Мета психодіагностичної практики реалізується у таких **завданнях**:

- знайомство з роботою (формою, методами) практичного психолога відповідно до бази практики;

- безпосередня участь у вирішенні основних психологічних проблем у конкретній сфері практичної психології;
- набуття практичного досвіду з використання різних форм, методів роботи практичного психолога, відповідно до бази практики;
- участь у зазначених видах діяльності практичного психолога бази практики: психопрофілактичній, діагностичній, профорієнтаційній та просвітницькій;
- поглиблення знань та формування практичних навичок щодо проведення психодіагностичного обстеження учнів різних вікових категорій, підбору психодіагностичного інструментарію, аналізу та інтерпретації отриманих даних;
- складання висновку за результатами дослідження та рекомендацій щодо подальшої (психокорекційної, психоконсультативної, психофілактичної) роботи з обстежуваними;
- реалізація етичних принципів діяльності практичного психолога у процесі проходження практики;
- формування у студентів професійних якостей майбутнього психолога, у т.ч. здатності до аналізу ситуації, виділення актуальної проблеми, яка потребує першочергового вирішення, здатності до установавання комунікативного контакту та ведення нормативної документації;
- формування умінь співвідносити наукові знання з практичною діяльністю психолога, відповідно до бази практики.

В системі професійної підготовки психолога важливо на основі актуалізації теоретичних знань і позитивного ставлення до професії оволодіти спеціальними **уміннями**:

- ✓ добирати методики психодіагностичного обстеження;
- ✓ проводити процедуру психодіагностики різних особистісних якостей, характеристик та станів, міжособистісної взаємодії, професійної спрямованості (придатності) тощо;

- ✓ здійснювати аналіз та інтерпретацію, а також статистичну обробку психодіагностичних даних, оформляти результати психодіагностики у вигляді відповідної нормативної документації;
- ✓ розробляти рекомендації відповідно до результатів психодіагностики;
- ✓ аналізувати і узагальнювати психологічну інформацію;
- ✓ здійснювати розробку, підготовку та проводити заходи профорієнтаційного, психопрофілактичного та просвітницького характеру;
- ✓ використовувати різноманітні форми, методи, засоби і прийоми професійної діяльності;
- ✓ психологічно грамотно будувати відносини з оточуючими людьми.

Результати психодіагностичної практики використовуються при написанні курсових і студентських науково-дослідних робіт.

Педагогічне забезпечення:

1. Проведення настановчої та підсумкової конференції в МНУ імені В.О.Сухомлинського.
2. Методичний супровід психолога на місці проходження практики.
3. Контроль та допомога з боку керівника практики від кафедри психології МНУ імені В.О.Сухомлинського.

Організація практики

Забезпечення якісного проведення практики передбачає виконання ряду організаційних заходів:

1. Керівник від кафедри та представник від бази практики обговорюють та складають програму практики.

2. Виробнича практика починається з настановчої конференції за участю керівників практикою та студентів 3 курсу. На конференції обговорюються: заходи по організації, проведенню та контролю успішності практики, програми практики, методичні вказівки, права та обов'язки

практикантів, керівників від баз практики, керівників від кафедри, загальні вимоги щодо оформлення звітної документації.

3. На період практики староста академічної групи зобов'язаний вести облік відвідувань, забезпечувати виробничу дисципліну студентів-практикантів, своєчасно доводити інформацію про доручення керівника до групи.

4. Протягом практики безпосередній керівник від кафедри та безпосередній керівник від бази практики повинні приймати проміжні звіти студентів.

5. Після закінчення виробничої практики усі студенти здають звітну документацію безпосередньому керівнику практикою від кафедри.

6. Виробнича практика зараховується студентам, які успішно виконали програму практики, вчасно подали звітну документацію і якісно доповідали під час звітної конференції.

Керівництво практикою студентів покладається на завідувача кафедри, який здійснює контроль за проходженням практики.

Безпосереднє керівництво та оцінювання якості проходження виробничої практики кожного студента здійснює викладач-методист, якого призначає кафедра відповідно до педагогічного навантаження. До обов'язків викладача-методиста входить допомога студенту-практиканту у виконанні завдань практики, їх оцінка, звіт за результатами діагностики.

ЗАВДАННЯ І СТРУКТУРА ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПСИХОЛОГІЯ»

№	Напрямок роботи в ході практики	Що необхідно зробити	Рекомендації до виконання	Перелік необхідної документації
1.	Ознайомлення з базою практики	1. Ознайомитися із специфікою установи – бази практики. 2. Виявити актуальну психологічну проблематику в діяльності	1. Завдання виконується в процесі бесіди з керівником установи або з психологом даної установи. В ході бесіди практикант отримує	1. Записи у щоденнику практики. 2. План-конспект бесіди з психологом

		<p>установи, відділу.</p> <p>3. Виділити першочергові питання, у рішенні яких може бути корисна участь психолога-практиканта.</p> <p>4. Узгодити графік роботи практиканта на базі практики.</p>	<p>відомості з наступних питань:</p> <p>основні пріоритети, які виділяються в конкретному навчальному закладі; які актуальні проблеми, що потребують участі психолога, виділяє адміністрація.</p> <p>2. В результаті бесіди з практичним психологом навчального закладу студент-практикант має ознайомитися з основною документацією, яку веде психолог, з правилами її заповнення, умовами й терміном її зберігання, а також надання на контроль</p>	установи
2.	Організаційно-методична підготовка до виконання завдань практики	<p>1. Скласти і затвердити план роботи практиканта за наслідками дослідження психологічної проблематики в установі та згідно із завданнями практики.</p> <p>2. Вивчити спеціальну психологічну літературу щодо психодіагностики в системі освіти, вікових особливостей психодіагностичної роботи, професійної орієнтації та професійного консультування.</p> <p>3. Спланувати етапи вирішення тих питань, в роботі над якими братиме участь психолог-практикант.</p> <p>4. Визначити контингент учнів для психологічної діагностики, психопросвітницької та профорієнтаційної роботи під час практики.</p>	Організаційно методична підготовка проводиться студентом самостійно із урахуванням рекомендацій та консультацій з керівником від бази практики та від кафедри.	Всю виконану роботу необхідно описати в щоденнику практики по датах

		5. Підготувати необхідний інструментарій у необхідній кількості (психодіагностичні методики, опитувальники, бланки, виготовити анкети, схеми, карти спостережень, матеріали для проведення профорієнтаційної та розвивальної роботи тощо)		
3	Ознайомлення з роботою практичного психолога ЗОШ	1. Познайтися з планом роботи психолога установи: 1. Проаналізувати представленість в плані основних видів діяльності практичного психолога. 2. Вивчити вимоги до документації психолога, ознайомитися з документацією психолога установи. 3. Вивчити основні правила зберігання психодіагностичної інформації і перелік осіб і установ, що мають право доступу до цієї інформації	Завдання виконується на підставі бесіди з психологом бази практики	Записи в щоденнику практики і звіті
4.	Діагностична діяльність групи (класу)	1. Вибрати з методичної психологічної літератури комплекс діагностичних методик для роботи з учнями відповідно до поставленої мети (з акцентом на профорієнтацію). 2. Здійснити дослідження учнів випускних класів з метою виявлення професійно орієнтованих інтересів учнів, професійних уподобань особистості, професійних намірів учнів тощо. 3. Здійснити поглиблене дослідження учнів із різними професійними уподобаннями та здібностями, визначити професійно орієнтований	Методики з бланковим інструментарієм, повинні супроводжуватися відповідними матеріалами. Протоколи, що ведуться в ході проведення діагностики мають бути заповнені з дотриманням правил, акуратно, від руки	Протоколи досліджень з кожної методики мають бути оформлені відповідно до вимог. Після обробки необхідно скласти висновки за наслідками досліджень з рекомендаціями. Загальні тенденції, отримані за наслідками обстеження необхідно включити у звіт

		тип особистості. 4. Скласти висновок за наслідками проведеного обстеження та сформулювати відповідні рекомендації. 5. Визначити можливі заходи професійно просвітницької, профорієнтаційної та профконсультативної спрямованості.		
5.	Поглиблена індивідуальна психодіагностика	Провести поглиблене індивідуальне психодіагностичне обстеження дитини (підлітка), встановити психодіагностичний діагноз, написати висновки та скласти рекомендації щодо оптимізації подальшого індивідуального розвитку	Методики з бланковим інструментарієм, повинні супроводжуватися відповідними матеріалами. Протоколи, що ведуться в ході проведення діагностики мають бути заповнені з дотриманням правил, акуратно, від руки	Протоколи досліджень з кожної методики мають бути оформлені відповідно до вимог. Після обробки необхідно скласти висновки за наслідками досліджень з рекомендаціями.
5.	Підведення підсумків практики	Оформити звітну документацію. Скласти стислий самоаналіз за наслідками практики.	Звіт по кожному напрямку роботи з додатками	Щоденник практики. Звіт з практики (відповідно до отриманих завдань). Відгук керівника бази практики

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ

№	Період практики	Зміст роботи
---	-----------------	--------------

1.	Перший і другий день практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знайомство з місцем практики, з керівником практики від організації. 2. Загальне знайомство із структурою і функціонуванням установи. 3. Бесіда з керівником практики, обговорення психологічної проблематики бази практики. 4. Вивчення вимог до ведення і збереження документації психолога, ознайомлення з документацією психолога базової установи. 5. Узгодження і затвердження графіка роботи практиканта в установі.
2.	Перший тиждень практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опис параметрів психологічної реальності, яка підлягає вивченню. 2. Планування заходів, в ході яких здійснюватиметься виконання завдань практики. 3. Добір і вивчення методичних матеріалів до планованих заходах.

3.	Весь період практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спостереження за функціонуванням установи. 2. Організоване спостереження за об'єктами та процесами, що вивчаються. 3. Спостереження за роботою психолога установи. 4. Присутність на заходах за планом практики і їх психологічний аналіз. 5. Підготовка необхідного інструментарію під керівництвом психолога установи. 6. Проведення анкетування, стандартизованого інтерв'ю, простого експерименту, тестів. 7. Планування і здійснення психодіагностичного обстеження. Інтерпретація, аналіз і складання психологічного висновку за наслідками обстеження. 8. Здійснення (спільно з психологом) психологічного аналізу власних заходів. 9. Розробка та проведення заходів психопрофілактики, психологічної просвіти та профорієнтації. 10. Ведення щоденника практики, оформлення методичних матеріалів, протоколів дослідження з інтерпретацією результатів і психологічного висновку на кожного респондента, формування папки із звітними документами по практиці.
4.	Останні дні практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підведення підсумків практики. 2. Отримання відгуку від керівника бази практики. 3. Оформлення звітної документації. 4. Підготовка до підсумкової конференції по захисту практики.

Звіт щодо проведення психодіагностичного дослідження має містити таку інформацію.

1. План проведення індивідуального (поглибленого) психодіагностичного дослідження:

- Формулювання запиту в психологічних термінах.
- Формулювання мети дослідження. (Повинна містити вказівку на очікувані результати дослідження).

- Попередній збір даних про респондента: прізвище, ім'я (повністю); вік (повних років і місяців); соціальний статус (відомості про школу, клас); сімейний статус (інформація про сім'ю: повна, неповна, багатодітна і т.п.); медичний статус та індивідуальні особливості (інвалідність, хронічні захворювання, група здоров'я, ліворукість, необхідні анамнестичні дані тощо).

- Відбір психодіагностичних методик відповідно до мети дослідження. (Вказується назва методики та обґрунтовується її придатність для досягнення мети дослідження).

- Планування процедури психодіагностичного обстеження. Повинні враховуватися фактори, що впливають на об'єктивність і достовірність отриманих результатів: форма обстеження (групове або індивідуальне), величина групи, умови обстеження (приміщення, освітленість, розсадження групи і т.д.), підготовка бланків відповідей та ін. Матеріалів, фіксація часу виконання завдань, послідовність виконання методик, прийоми встановлення контакту з респондентом, особливості інструктування респондента, контроль за правильністю виконання інструкції респондента, форма повідомлення результатів дослідження респонденту і т.д.

- Проведення психодіагностичного обстеження. При проведенні обстеження фіксуються всі відхилення від запланованих параметрів, а також незаплановані фактори, здатні вплинути на результати дослідження.

- Обробка та інтерпретація даних обстеження. Обробка даних обстеження проводиться згідно з правилами, встановленими розробниками методик. Інтерпретація даних здійснюється згідно з теоретичними положеннями і цілям, закладеним в основу методик їх розробниками.

- Формулювання психодіагностичного висновку. Висновок формується діагностом, виходячи з мети дослідження. При підготовці висновку повинні враховуватися: рівень компетентності замовника, правила нерозголошення конфіденційної інформації та захисту прав респондентів.

- Розробка рекомендацій. Рекомендації повинні містити пропозиції конкретних дій, спрямованих на виконання запиту (корекційна програма, набір вправ). Рекомендації адресуються конкретному суб'єкту, розкривають мету і зміст робіт (оволодіти прийомами саморегуляції, підвищити рівень самооцінки, розвиток пізнавальних процесів і т.д.), вказують на можливі форми роботи (тренінг, консультація, додаткові заняття, розвиваючі заняття, медична консультація і т.д.). Рекомендації будуються з урахуванням рівня підготовки суб'єкта, його можливостей (юридичних, фізичних, матеріальних і т.д.)

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

У встановлений термін, не пізніше 14 днів після закінчення практики, матеріали практики узагальнюються і формуються в спеціальну папку, яка представляється на кафедрі (в комісію по захисту практики).

За наслідками практики студенти представляють наступні звітні документи:

- 1) Щоденник практики.
- 2) Письмовий звіт студента про практику.
- 3) Відгук керівника з місця практики.

4) Матеріали про проведення профорієнтаційних заходів (сценарії, фотозвіт).

Щоденник практики є обов'язковим звітним документом. Структура його оформлення і записів в ньому наступна: титульний лист, що містить відомості про студента, назву практики, відомості про місце практики; терміни проходження практики (дати початку і закінчення роботи); щоденні записи, включаючи дату, зміст і обсяг роботи, позначку про виконання.

Методичні рекомендації щодо складання звіту з практики.

План звіту відповідає тим завданням, які студент отримав на установчій конференції перед практикою та має наступну структуру:

I. Вступ. Містить вказівку на вид, мету та завдання практики, знання та вміння, які студент повинен придбати та сформувати під час проходження практики, базу практики, перелік основних видів робіт, які студент повинен виконати за час практики.

II. Основна частина.

1. Охарактеризувати структуру і специфіку роботи організації, в якій проходить практика.
2. Описати модель психологічної служби (або запропонувати власну модель психологічної служби) даної організації.
3. Описати власну психологічну діяльність в період практики:
 - 3.1. Процедуру проведення психодіагностичного обстеження (описати методики, охарактеризувати вибірку, навести загальні результати та їх інтерпретацію, статистичний та аналітичний звіти, розроблені практичні рекомендації щодо психокорекційних заходів за результатами психодіагностики).

III. Висновок. Містить резюме щодо успішності проходження психодіагностичної практики, ступінь реалізації поставлених завдань, перелік знань, умінь, навичок та якостей набутих студентом під час проходження практики.

IV. Додатки. У додатках представлені допоміжні матеріали, котрі відображають види практичної діяльності, здійснені студентом під час проходження практики.

4.1. Зразки оформлення документації практичного психолога відповідно вимог Міністерства освіти і науки України.

4.2. Посадові обов'язки та план роботи психолога установи-базис практики.

4.3. Матеріали з психодіагностики: бланки методик (зразки), результати обробки даних психодіагностичних методик (таблиці, профілі, графіки тощо).

Звіт студента про практику оформляється у вигляді друкарського тексту об'ємом 10-15 сторінок (не враховуючи додатки) у форматі Word, шрифт 14, міжрядковий інтервал полуторний, поля: верхнє – 2, нижнє – 2, лівє – 3, правє – 1,5. Таблиці, схеми та конспекти занять можна наводити у додатках. Рукопис не допускається.

Питання для самоаналізу студентами своєї діяльності по ознайомчій практиці:

- У яких галузях професійної діяльності Ви виявили дефіцит знань під час проходження практики? Чому саме Ви хочете навчитися в першу чергу?
- Які напрямки Вашої професійної підготовки треба посилити? Які дії Ви збираєтесь робити самостійно для поліпшення своєї професійної підготовки?
- Які якості особистості найбільш затребувані в професійній діяльності психолога? Які Ваші особисті якості були найбільше затребувані при виконанні завдань практики? Чи будете Ви розвинути в собі будь-які з названих якостей і якими методами?

- Які труднощі особистісного характеру виникли у Вас при виконанні завдань практики? Які причини цих труднощів? Які свої можливості Ви використовували для подолання труднощів? Що може стати Вашими ресурсами для подолання аналогічних труднощів у майбутньому? Що Ви можете зробити вже зараз для здобуття цих ресурсів?
- Які труднощі у Вас виникли у зв'язку з режимом, вимогами і організацією проходження практики? Ваші зауваження та пропозиції щодо вдосконалення організації практики.

Відгук керівника практики оформлюється на спеціальному бланку та завіряється підписом з вказівкою прізвища і посади керівника практики, а також печаткою установи. Від психологічної служби МНУ ім. В.О. Сухомлинського надає керівник.

Порядок захисту і підведення підсумків практики

Після закінчення практики проводиться підсумкова конференція, в ході якої заслуховують звіти студентів про хід практики, обговорюються зауваження і пропозиції, аналізується представлена документація і узагальнюються підсумки практики, характеризується і оцінюється діяльність практикантів. Найцікавіші матеріали за підсумками практики оформляються в збірку і здаються в методичний кабінет кафедри для подальшого використання у навчальній роботі.

Захист практики проводиться перед спеціальною комісією, головою якої є завідувач кафедри або його заступник. В склад комісії входять керівники практики від інституту і бази практики, провідні викладачі кафедри, фахівці-психологи з досвідом роботи.

До захисту практики допускаються лише ті студенти, які своєчасно і в повному обсязі виконали програму практики і надали на кафедру у встановлені терміни всю звітну документацію.

Захист практики включає усний публічний звіт студента-практиканта, на якого йому відводяться 7–8 хвилин, відповіді на питання членів комісії. Усний звіт студента включає: загальну характеристику моделі психологічної служби навчального закладу, опис виконаної роботи з кількісними і якісними характеристиками, висновки і пропозиції щодо вдосконалення програми практики.

Аналіз результатів практики проводиться за наступними критеріями:

- 1) обсяг виконаної роботи;
- 2) якість аналітичного звіту, висновків і пропозицій;
- 3) виконання роботи у встановлені терміни;
- 4) самостійність, ініціатива практиканта, його творчий підхід до роботи;
- 5) своєчасність і якість представлення звітної документації.

Оцінка результатів практики витікає з особливостей діяльності студентів і виявляє характер їх відношення до майбутньої професійної діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРАКТИКИ

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який:

- ✓ виконав весь обсяг роботи, передбачений програмою практики;
- ✓ відповідально і з цікавістю відносився до роботи на базі практики;
- ✓ показав глибоку теоретичну і практичну підготовку;
- ✓ проявив дослідницьку і професійну культуру при оформленні звітної документації;
- ✓ дотримувався професійно-етичних норм психологічної діяльності і правил внутрішнього розпорядку установи;
- ✓ якісно і у встановлені терміни написав звіт про практику.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який:

- ✓ виконав весь обсяг роботи, передбачений програмою практики;
- ✓ добре підготував і виконав всі заходи, вказані в робочій програмі практики;
- ✓ припустився незначних помилок при виконанні завдань;

- ✓ виявив зацікавленість і самостійність в роботі;
- ✓ дотримувався професійно-етичних норм психологічної діяльності і правил внутрішнього розпорядку установи;
- ✓ у встановлені терміни написав звіт про практику.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який:

- ✓ виконав програму практики;
- ✓ припускався істотних помилок в проведенні заходів, передбачених програмою;
- ✓ не виявив достатньої зацікавленості, ініціативи і самостійності у виконанні завдань практики;
- ✓ при виконанні завдань практики продемонстрував недостатній рівень дослідницької і професійної культури;
- ✓ здав звіт з великим запізненням.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який:

- ✓ не виконав програму практики;
- ✓ безвідповідально ставився до своїх обов'язків;
- ✓ був відсутній на базі практики без поважної причини;
- ✓ не представив звітну документацію.

Відносно такого студента кафедрою може бути ухвалено рішення про повторне проходження практики.

Література:

1. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. К.: Либідь, 1999. – 536 с.
2. Робоча книга працівника психологічної служби: практичний посібник – Т.1: Адаптація дітей (учнів/студентів) щодо навчально-виховного процесу /наук. ред.: В.Г. панк; авт. кол. 1 т.: Н.В. Сосновенко, А.І. Тінякова. – К.: Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. – 112 с.
3. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании: Учебное пособие. – М.: ВЛАДОС, 1996. – 529 с.
4. Скок А.Г. Психологічна служба освіти : навчальний посібник / А.Г. Скок, І.М. Ющенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 240 с.

Інформаційні ресурси:

1. http://www.ippo.if.ua/predmety/ocppsr/media/files/Metodichka_final.pdf
2. <http://www.moippo.mk.ua/index.php/psixologchna-sluzhba>
3. <http://www.moippo.mk.ua/index.php/psixologchna-sluzhba/193-metodichna-skarbniczya>
4. <http://www.moippo.mk.ua/index.php/psixologchna-sluzhba/190-normativno-pravove-zabezpechennya>
5. <http://www.moippo.mk.ua/index.php/psixologchna-sluzhba/190-normativno-pravove-zabezpechennya/509-normatyvno-pravove-zabezpechennja-ps>